

Розділ 5

ЦИВІЛЬНЕ, ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ ТА ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

УДК 347.9

І. О. ІЗАРОВА

ЕТАПИ ТА ФОРМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В СВІТЛІ УКЛАДЕННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Досліджуються питання узгодження законодавства ЄС та України, які в світлі підписання Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС набули надзвичайно актуального та важливого характеру. Гармонізація цивільного процесу в ЄС стала результатом поглиблення інтеграційних процесів, що здійснювалася з метою забезпечення належного функціонування спільного ринку ЄС. Необхідність активізації цих процесів в Україні зумовлена запровадженням зони поглибленої вільної торгівлі з ЄС із 1 січня 2016 року. Забезпечення захисту учасників економічних відносин стає основним завданням,

© ІЗАРОВА Ірина Олександрівна – кандидат юридичних наук, доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка

яким варто керуватися при реформуванні національного законодавства, гармонізуючи механізми судового захисту України та ЄС.

Ключові слова: *цивільний процес; гармонізація цивільного процесу.*

Изарова И. А. Этапы и формы гармонизации гражданского процесса в свете заключения соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС

Исследуются вопросы согласования законодательства ЕС и Украины, которые в виду подписания Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС приобрели чрезвычайно актуальный и важный характер. Гармонизация гражданского процесса в ЕС стала результатом углубления интеграционных процессов, осуществлялась с целью обеспечения надлежащего функционирования общего рынка ЕС. Необходимость активизации этих процессов в Украине обусловлена введением зоны расширенной свободной торговли с ЕС с 1 января 2016 года. Обеспечение защиты участников экономических отношений становится основной задачей, которой следует руководствоваться при реформировании национального законодательства, гармонизируя механизмы судебной защиты Украины и ЕС.

Ключевые слова: *гражданский процесс; гармонизация гражданского процесса.*

Izarova I. O. Stages and forms of civil harmonization in the light Ukraine–European Union association agreement

The papers deals with the harmonization of EU and Ukraine. After signing of the Association Agreement between Ukraine and the EU it become extremely urgent and important. Harmonisation of civil procedure in the EU was a result of the deepening of the integration process and carried out to ensure the proper functioning of the common market. The introduction of deep free trade area with the European Union on 1 January 2016 caused to intensify these in Ukraine. Securing economic relations

become the main objective, which should guide the reform of national legislation harmonizing judicial protection mechanisms Ukraine and the EU.

Key words: *civil procedure; harmonization of civil procedure.*

Усталені доктринальні підходи до сутності цивільного процесу як універсального механізму захисту прав в межах традиційних процесуальних систем сьогодні змінюються під впливом реалій сучасного суспільного життя, що зумовлені економічними та політичними чинниками. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС зумовлює виникнення відповідних взаємних зобов'язань, належне виконання яких приведе до бажаного вступу України до ЄС. Запровадження поглибленої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС стане передумовою для розширення спільного правового простору та справжнього європейського простору правосуддя, що зумовлює актуальність та важливість гармонізації цивільного процесу ЄС та України.

Об'єднання незалежних європейських держав дало поштовх до створення спільного ринку товарів, послуг, капіталу та робочої сили, що цілком логічно зумовило необхідність забезпечення єдиного або принаймні гармонійного правового простору. Особливо це стосувалося системи захисту цивільних прав, зокрема судової форми такого захисту. Отже, наступним еволюційним кроком розвитку стала гармонізація цивільного процесу держав – членів ЄС, що була покликана розв'язати конкретні проблеми забезпеченням його належного функціонування в умовах існування 28 різних національних процесуальних законодавств. В умовах активного євроінтеграційного процесу Україні вкрай важливо забезпечити поступове зближення цивільного процесу ЄС та вітчизняного цивільного процесуального законодавства з метою забезпечення ефективного захисту учасників економічних відносин.

Питання, присвячені гармонізації цивільного процесу в ЄС, активно досліджуються зарубіжними науковцями, серед яких варто

назвати Дж. Вагнера (G. Wagner), П. Готтвальда (P. Gottwald), Дж. Джо-ловича (J. Jolowicz), К. Крамер (X. Kramer), К. Ван Рее (C. Van Rhee), М. Сторма (Marcel Storme), Е. Сільвестрі (E. Silvestri), Е. Стопскрабб (E. Storskrubb), М. Таруффо (M. Taruffo), Н. Едрюса (N. Andrews), Дж. Хазарда-молодшого (G. Hazzard), Р. Штернера (R. Stürner), О. Влосинську (A. Wlosinska), З. Вернадакі (Z. Vernadaki) та ін. Водночас у вітчизняній науці питання гармонізації цивільного процесу, що відбуваються в ЄС, не висвітлюються. Зазначене зумовлює важливість і актуальність досліджень гармонізації цивільного процесу ЄС, зокрема з'ясування форм та етапів гармонізації цивільного процесу ЄС та України.

Давно усталеним вважається визначення правових наукових поняття як змістовного, характерного образу об'єктивних процесів правової дійсності та суспільних відносин, що передають специфічні, притаманні тільки їм якісні ознаки цих процесів та явищ¹. Саме якісні властивості та ознаки дають змогу відокремити гармонізацію в праві від інших суміжних явищ і процесів, наприклад від уніфікації.

Характеризуючи сутність правового явища гармонізації, в європейській науковій літературі підкреслюють значення європейської інтеграції та дію Європейської конвенції². Більшість із науковців звертає увагу на те, що до передумов гармонізації цивільного процесу в Європі варто віднести укладення Європейської³, а також Брюссельської конвенції⁴. Це дозволяє виділити широке та вузьке значення гармонізації цивільного процесу, що відбувається тільки в межах ЄС, а також в межах дії Європейської конвенції – у державах-членах Ради Європи.

Уніфікаційні процеси, безумовно, посприяли зближенню і зумовили появу гармонізацію. Європейська конвенція була ратифікована та діє у 47 країнах – членах РЄ, тоді як європейська інтеграція характеризує процеси, що відбуваються тільки в межах ЄС. На нашу думку, процеси в межах РЄ, варто віднести до природного зближення пра-

вових систем держав, які сповідують загальні принципи та ідеї верховенства права й цінності особи. Тим часом гармонізація законодавства держав-членів ЄС відбувається відповідно до положень установчих договорів ЄС та з метою забезпечення внутрішнього ринку, що дає можливість охарактеризувати її у вузькому значенні.

Закріплені в положеннях установчих договорів ЄС ідеї про розбудову внутрішнього ринку в ЄС можливо реалізувати тільки за умови створення єдиного спільного правового простору – і саме тут стала в пригоді ідея гармонізації. Оскільки уніфікація положень національного законодавства держав – членів ЄС на підставі конвенцій не дала очікуваного ефекту забезпечення спільного ринку, за допомогою наднаціонального законодавства ЄС, що запроваджує єдині засади і порядок розгляду та вирішення транскордонних справ в ЄС було створено єдину систему судового захисту прав громадян ЄС – European Civil Procedure.

Питання про форми гармонізації викликають певні дискусії у наукових колах. К. Ван Рее зауважує, що вона може бути досягнута в результаті реформ національного законодавства, конкуренції між процесуальними системами, а також підготовки міжнародних проєктів⁵. Більш обґрунтовано видається погляд на гармонізацію цивільного процесу як на спрямований на реформування законодавства процес, який відбувається на підставі здійснених міжнародних та регіональних проєктів, зокрема, М. Сторма, ALI-UNIDROIT, а також сучасних проєктів ELI-UNIDROIT. Конкуренція процесуальних систем, на наше переконання, є тільки стимулом до подальшого їх удосконалення.

Потрібно зауважити, що правовою підставою гармонізації законодавства держав – членів ЄС стали положення ст. 65 Амстердамського договору, відповідно до якої було запропоновано ухвалення законодавчих актів ЄС для врегулювання відносин із передачі судових та позасудових документів, збирання доказів, визнання і виконання

рішень у цивільних та комерційних справах, встановлення правил юрисдикції, а також спільних правил цивільного процесу. Ухвалення таких загальнообов'язкових актів та втілення їх у життя викликало необхідність їх узгодження із правилами національного процесуального законодавства держав-членів ЄС. Таким чином, гармонізацію цивільного процесу можна розглядати як узгодження шляхом формування загальноєвропейського законодавства, що підлягає застосуванню в усіх державах-членах ЄС, та узгодження загальноєвропейського законодавства із національним законодавством держав-членів.

Так, наприклад, на етапі запровадження окремих загальноєвропейських процедур передачі судових та позасудових документів, збирання доказів, провадження із розгляду і вирішення справи відбувалося за правилами національного процесуального законодавства з застосуванням правил, що встановлені регламентами № 1206/2001 від 28 травня 2001 р. про співробітництво між судами держав-членів у збиранні доказів у цивільних або комерційних справах⁶, а також № 1393/2007 від 13 листопада 2007 р. про передачу в державах-членах судових і позасудових документів у цивільних і комерційних справах⁷ та ін. Для вирішення питань, не врегульованих цими регламентами, застосовувалися положення національного процесуального законодавства держави-члена компетентного суду. З часу запровадження перших загальноєвропейських процедур із розгляду дрібних спорів та видачі судового наказу про сплату розгляд і вирішення транскордонних спорів в суді першої інстанції відбувається автономно, відповідно до регламентів № 1896/2006 про Європейський порядок видачі судового наказу про сплату (European Order for Payment Procedure)⁸ та № 861/2007 про Європейський порядок вирішення дрібних спорів (European Small Claims Procedure)⁹. Питання, не врегульовані положеннями цими регламентів, регулюються за допомогою положень національного процесуального законодавства держави-члена компетентного суду. Оскільки положення

зазначених регламентів є загальнообов'язковими, норми національного процесуального законодавства повинні бути узгоджені з ними шляхом його реформування.

При гармонізації цивільного процесу не відбувається імплементація європейських процедур до національного процесуального законодавства держав – членів ЄС. За допомогою утвореного загальноєвропейського законодавства заповнюються ті прогалини, які не можуть бути ефективно врегульовані положеннями окремих національних держав, оскільки вони, передусім, повинні були б уніфікувати положення національного законодавства, а це у сфері цивільного процесу малоймовірно. З метою запровадження ефективного механізму захисту громадян різних держав – членів ЄС варто було розпочати новий процес – утворення єдиного законодавства, за яким усі вони, беручи участь у цивільних процесуальних відносинах, почувалися б громадянами однієї країни – ЄС.

Як музика є гармонійним поєднанням окремих звуків, а не хаотичною і незв'язною їх сукупністю, так і гармонізація права є саме гармонійним поєднанням національного цивільного процесуального законодавства та наднаціонального законодавства, а саме процедур цивільного судочинства, запроваджених ЄС. Втілюючи традиційні усталені погляди та уявлення суспільства про справедливе судочинство, навряд чи можна віднайти настільки органічний механізм реалізації судової влади, який задовольнив би вимоги жителів настільки різних країн. Навіть у межах Європи різні релігійні уподобання, організація та функціонування верховної місцевої влади та інші фактори докорінно вплинули на формування різних національних процесуальних систем. Ухвалення Європейської та інших конвенцій не забезпечило утворення справжнього спільного правового простору та вимагало пошуку нових шляхів для забезпечення ефективного захисту жителів ЄС в умовах розвитку спільного ринку та відмінностей національних процесуальних систем держав – членів ЄС.

Виходячи із цього, можна виділити декілька форм гармонізації цивільного процесу як зовнішнього виразу цієї діяльності (процесу). По-перше, в межах ЄС формою гармонізацію цивільного процесу можна визнати розробку спільного наднаціонального законодавства, за допомогою якого регулюються відносини із розгляду і вирішення цивільних і комерційних справ транскордонного характеру. По-друге, формою гармонізації цивільного процесу є узгодження наднаціонального законодавства ЄС та національного законодавства держав-членів, що відбувається шляхом його реформування і внесення змін.

Оскільки гармонізація є процесом, що охоплює ряд послідовних взаємопов'язаних дій, варто виділити декілька етапів її здійснення. При цьому при визначенні цих етапів варто ще раз наголосити, що гармонізація цивільного процесу виникла тільки через необхідність розв'язати конкретну проблему – проблему участі жителів ЄС – громадян різних держав-членів у цивільному процесі. Це ще раз окреслює сферу дії та межі гармонізації – ці процеси спрямовані на врегулювання цивільних процесуальних відносин транскордонного характеру. Реформування національного процесуального законодавства повинно здійснюватися із урахуванням вимог про забезпечення спільного правового простору, тобто узгодження та ефективну взаємодію національного та наднаціонального механізмів захисту прав жителів ЄС.

Поряд із цим, варто відзначити необхідність та актуальність здійснення гармонізаційної роботи в умовах підписання угод про асоціацію між ЄС та третіми країнами, що зумовлює можливість набуття нею членства. Як слушно зазначає І. В. Яковюк, серед стадій прийняття держави до ЄС відносять отримання привілейованого доступу до торгівлі з ЄС, підписання і реалізацію угод про асоціацію, початок переговорів про вступ та ратифікацію договору парламентами держав-членів й Європейським Парламентом, і перехід від однієї стадії до іншої залежить від глибини і швидкості перетворень у суспільному житті¹⁰.

Гармонізація цивільного процесу здійснюється не комплексно. Таким фрагментарний характер гармонізації цивільного процесу відносять до її переваг, оскільки окремі процедури можуть бути об'єднані або може бути здійснена лише часткова уніфікація, на відміну від матеріального права, де зберігається тенденція до загальної стандартизації: договірне право і закон про банкрутство, наприклад, є одним цілим, тож важко здійснювати часткову уніфікацію¹¹.

Разом із тим, виходячи із мети гармонізації цивільного процесу, повної гармонізації положення цивільного процесуального права не вимагають. Питання, які пов'язані із визначенням загальних правил судових викликів та повідомлень, сплати судового збору, представництво та ін., залишаються врегульованими на рівні національного процесуального законодавства.

Деякі автори стверджують, що гармонізація процесуального права може мати негативні наслідки, – наприклад, якщо це означає, що країні з ефективною системою доведеться змінювати свої правила задля дотримання єдиного стандарту, який є менш ефективним¹². Варто зауважити, що навряд чи під час гармонізації цивільного процесу перевагу віддадуть менш ефективним процедурам, оскільки при запровадженні цих процедур у дію положення національного законодавства не змінюються, а лише створюється альтернатива. З огляду на це в разі наявності ефективніших положень національного законодавства учасники процесу завжди зможуть звернутися до них. Узгодження в широкому розумінні означає необхідність створення ефективної взаємодії і взаємодоповнення правил загальноєвропейського законодавства і національного. Зокрема, у питаннях оскарження судових рішень, що відбувається за правилами національного законодавства, застосування інститутів відводу, правонаступництва, закриття провадження у справі тощо.

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС зумовлює виникнення відповідних взаємних зобов'язань, належне виконання

яких може привести до бажаного вступу України до ЄС. Оскільки цьому вступу передуватиме здійснення комплексного реформування із дотримання стандартів ЄС, вирішального значення набуває гармонізація цивільного процесу як універсальної форми судового захисту цивільних прав. Правова природа асоціації, як слушно зауважує І. В. Яковюк, має договірний характер та покликана допомогти асоційованим країнам підготуватися до виконання зобов'язань, пов'язаних із членством у ЄС, зокрема, шляхом введення директив та регламентів інститутів ЄС у національне законодавство асоційованих країн через посилання на ці акти або їх включення у додатки до Угоди про асоціацію чи постанови спільного інституційного органу сторін¹³.

Гармонізація цивільного процесу має здійснюватися поступово, системно та комплексно, з урахуванням вектора розвитку України, оскільки партикулярні зміни національного законодавства не приведуть до бажаного результату – створення стабільної та ефективної системи цивільного правосуддя, яка б відповідала вимогам установчих договорів ЄС. Вона є необхідною передумовою для подальшої адаптації законодавства ЄС в разі набуття Україною членства в ЄС. До цього часу упродовж періоду набуття Україною членства в ЄС гармонізація законодавства стане тим необхідним підґрунтям, яку забезпечить реальні перспективи євроінтеграційних прагнень та більшу співпрацю та взаємодію між нашими державами.

Таким чином, до етапів гармонізації цивільного процесу ЄС та України, що перебуває на стадії ухвалення Угоди про Асоціацію і створення зони вільної торгівлі, з метою забезпечення учасників економічних відносин, варто віднести такі.

На першому етапі, ґрунтуючись на слушних пропозиціях І. В. Яковюка, на наше переконання, в умовах підготовки та розбудови поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, що забезпечить поступове входження економіки України до спільного ринку ЄС, доцільно приєднатися до законодавчих актів, що регулюють відносини

транскордонного цивільного процесу в умовах спільного ринку. Таким чином, Україна забезпечить виконання зобов'язань, пов'язаних із членством в ЄС, а також розвиток спільного правового простору, що стане в нагоді і в процесі набуття нею членства.

На другому етапі, забезпечуючи запроваджений спільний ринок, варто реформувати вітчизняне цивільне процесуальне законодавства з метою узгодження положень законодавчих актів ЄС, до яких приєдналася України, із положеннями національного процесуального законодавства.

Наступні етапи гармонізації цивільного процесу будуть пов'язані із набуттям Україною членства в ЄС, коли адаптація законодавства ЄС зумовить необхідність подальшого узгодження наднаціонального законодавства ЄС та законодавства України.

Підсумовуючи, варто зазначити наступне.

Гармонізація цивільного процесу втілює загальні риси процесу зближення права у сфері судового захисту цивільних прав у державах – членах ЄС і з огляду на це є складним механізмом, який дозволяє зберегти невід'ємні традиційні, усталені уявлення про механізми правового регулювання суспільних правовідносин у вигляді національного процесуального законодавства, а також надати можливість жителям єдиного об'єднання ринку капіталу, товарів, послуг та робочої сили застосовувати єдині процедури для захисту своїх прав. Гармонізація цивільного процесу і створення єдиного механізму судового захисту прав жителів ЄС стали актуальним і перспективним шляхом розвитку правової інтеграції в ЄС і подолання кризи національного цивільного судочинства держав – членів ЄС.

В широкому розумінні гармонізація цивільного процесу є якісним поєднанням й взаємодоповненням правил національного цивільного процесу та наднаціонального законодавства ЄС задля забезпечення ефективного механізму захисту цивільних прав у межах Європейського Співтовариства, яке поділяє єдині демократичні правові засади.

Розглядаючи гармонізацію цивільного процесу в широкому розумінні як урахування досвіду держав-членів ЄС із розбудови спільного правового простору, варто відмітити важливість цього процесу і для України. З метою поєднання та взаємодоповнення правил національного цивільного процесу і законодавства ЄС із набранням членства державам-кандидатам до вступу потрібно спрямувати реформування національного процесуального законодавства у напрямку узгодження із цивільним процесом ЄС. Україні, як державі, що підписала відповідну угоду про асоціацію з ЄС, яка підтримує та поділяє спільні європейські цінності, потрібно удосконалювати вітчизняне цивільне процесуальне законодавство з урахуванням реалій асоціації із ЄС та перспектив майбутнього набуття членства, а також виходячи із важливості досвіду гармонізації цивільного процесу держав-членів ЄС.

1. *Васильев А. М.* Правовые категории. Методологические аспекты разработки системы категорий теории права / Васильев А. М. – М. : Юрид. лит., 1976. С. 44–57. 2. *Gottwald P.* The European Law of Civil Procedure / P. Gottwald // *Ritsumeikan Law Rev.* – 2005. – No 22. – P. 37–67; *Gottwald P.* The European Law of Civil Procedure [[Electronic resource] / *Gottwald P.* – Mode of access : <http://www.asianlii.org/jp/journals/RitsLRev/2005/3.pdf>. 3. *Storme M.* Improving access to Justice in Europe [Електронний ресурс] / М. Storme // *TeKa Kom. Praw.* – Електрон. дані. – Ghent, 2010. – Pp. 207–217. – Режим доступу : <http://www.pan-ol.lublin.pl/wydawnictwa/TPraw3/Storme.pdf>. 4. *Gottwald P.* Цит. праця. – P. 37–67; *Gottwald P.* The European Law of Civil Procedure [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.asianlii.org/jp/journals/RitsLRev/2005/3.pdf>. 5. *Van Rhee C. H.* Harmonisation of Civil Procedure: An Historical and Comparative Perspective [Electronic resource] / Van Rhee C.H. – Mode of access : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1876329. 6. *Council Regulation (EC)*

No 1206/2001 of 28/5/2001 on cooperation between the courts of the Member States in the taking of evidence in civil or commercial matters (Evidence Regulation) [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32001R1206>.

7. Regulation (EC) No 1393/2007 of the European Parliament and the Council of 13 November 2007 on the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in Civil or commercial matters (service of documents) [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32007R1393>.

8. Regulation (EC) No 1896/2006 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 creating a European order for payment procedure [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32006R1896>.

9. Regulation (EC) No 861/2007 of the European Parliament and the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32007R0861>.

10. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз : монографія / Яковюк І. В. – Харків : Право, 2013. – С. 488–489.

11. Storme M. Improving access to Justice in Europe / M. Storme // *TeKa Kom.Praw.* – OL PAN, 2010. – Pp. 207–217.

12. Lindblom P. H. Harmony of Legal Spheres. A Swedish View on the Construction of a Unified European Procedural Law / P. H. Lindblom // *European Rev. of Private Law.* – 1997. – Pp. 11–46.

13. Яковюк І. В. Цит. праця. – С. 499, 656.

***Izarova I. O.* Stages and forms of civil harmonization in the light Ukraine–European Union association agreement**

The papers deals with the harmonization of EU and Ukraine. After signing of the Association Agreement between Ukraine and the EU it become extremely urgent and important. Harmonisation of civil procedure in the EU was a result of the deepening of the integration process and

carried out to ensure the proper functioning of the common market. The introduction of deep free trade area with the European Union on 1 January 2016 caused to intensify these in Ukraine. Securing economic relations become the main objective, which should guide the reform of national legislation harmonizing judicial protection mechanisms Ukraine and the EU.

The papers devoted to the way of harmonization of civil procedure in the EU. Based on this analysis it was highlighted the forms of harmonization of civil procedure. First, within the EU it was a common supranational legislation for regulation the procedure of cross-borders civil and commercial matters. Secondly, harmonization of supranational EU legislation and national laws of the Member States by reforms and changes.

The harmonization is a process that includes a number of successive interrelated activities it is possible to highlight several stages of implementation. These stages should again emphasize that harmonization of civil procedure arose only because of the need to solve a specific problem – the problem of participation of EU citizens – citizens of various Member States in civil proceedings. This causes the scope and limits of harmonization – processes aimed at resolving the civil cross-border matters. Reform of national procedural law must be carried out with regard to the requirements of european area of justice, coordination and effective interaction of national and supra-national mechanisms to protect the rights of EU citizens.

Implementation of the harmonization work in the Association Agreement between the EU and third countries, which leads to the membership.

The first stage in the training and development of deep and comprehensive free trade area, which will provide gradual integration of Ukraine into the EU common market, it is appropriate to join legislation governing the cross-border relationship of civil process in the common market. Thus, Ukraine will ensure that the obligations related to EU membership, and the development of a common legal space, which is useful in the process of entry into membership.

In the second phase, ensuring introduced common market, it is necessary to reform domestic civil procedural legislation to the coordination of EU legislative acts to which Ukraine joined with the provisions of national procedural law.

Key words: civil procedure; harmonization of civil procedure.

УДК 347.191.11

Г. С. ФЕДИНЯК

ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ УЧАСНИКІВ КОРПОРАЦІЇ ЯК КОНТРАГЕНТІВ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ З ПРИЙМАЮЧОЮ ДЕРЖАВОЮ

Пропонується сучасне визначення транснаціональних корпорацій. Аналізуються правові підстави виникнення транснаціональних корпорацій, поширення на них норм цивільного і міжнародного приватного права як на учасників цивільно-правових договорів з приймаючою державою. Висновки базуються на основі аналізу праць учених різних держав, а також сучасного законодавства України та іноземних держав.

Ключові слова: корпорація, контракт, право, транснаціональний, цивільний, приватний.

Фединяк Г. С. Юридическая природа транснациональных корпораций и ее влияние на установление правосубъектности

© ФЕДИНЯК Галина Степанівна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка